

ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ПРИКОРДОННИХ ТЕРИТОРІЙ

Шопенська Т.В.

Загострення екологічної обстановки в Україні призвело до формування нового напрямку управління в галузі охорони довкілля – регіональної екологічної політики. Але у результаті соціально-економічної кризи, недосконалості правової бази цей напрямок не достатньо розвивається.

Особливо гостро стоїть питання з формування ефективної регіональної екологічної політики на території прикордонних регіонів, оскільки їх техногенне навантаження в умовах розвитку зовнішньоекономічної діяльності в Україні ще не досить досліджено.

Прикордонний регіон – це територія, через яку пролягає митний кордон держави. Статус прикордонних регіонів мають – Автономна Республіка Крим, Київська, Чернігівська, Сумська, Харківська, Луганська, Донецька, Запорізька, Херсонська, Миколаївська, Одеська, Вінницька, Чернівецька, Івано-Франківська, Закарпатська, Львівська, Луцька, Рівненська, Житомирська.

В умовах постійного зростання обсягів товаро- та пасажиропотоків через митний кордон України підвищується екологічне навантаження на прикордонні регіони та ризик забруднення їх навколишнього середовища, оскільки через них проходить весь обсяг експорту та імпорту товарів в Україні. Тенденцію збільшення товарообігу через митну територію України у вартісному виразі (без врахування транзиту товарів і товарної структури зовнішньої торгівлі) показано у таблиці 1.

**Таблиця 1 – Обсяги зовнішньої торгівлі України
(млн. дол. США)**

Показник	1996 р.	2000 р.	2001 р.	2002 р.
Експорт	14400,8	14572,5	16264,7	17957,1
в т.ч. Сумська обл.	-	-	237,0	261,1
Імпорт	17603,4	13956,0	15775,1	16976,8
в т.ч. Сумська обл.	-	-	118,2	111,0

Особливо негативний вплив на навколишнє середовище і здоров'я населення прикордонних регіонів здійснює транспорт, що перетинає державний кордон. Так, наприклад, у Сумській області питома вага викидів у атмосферне повітря від автотранспорту вище, ніж від стаціонарних джерел забруднення. У 1999 році кількість викидів від стаціонарних джерел забруднення складала 24,8 тис.т, від автотранспорту – 35,4 тис.т, а у 2001 році кількість викидів від стаціонарних джерел забруднення – 30,5 тис.т, від автотранспорту – 55,2 тис.т. Підвищує ризик забруднення навколишнього середовища прикордонних регіонів переміщення через митні кордони небезпечних вантажів водним, автомобільним, авіаційним транспортом.

Реалізація ефективної екологічної політики в прикордонних та інших регіонах України значною мірою залежить від раціонального розподілу функцій (як управлінських, так і фінансових) між різними рівнями державної влади.

Очевидно, що існуюча в даний час структура доходів місцевих бюджетів не може забезпечити ефективну реалізацію природоохоронної функції регіонів, тому варто розробити економіко-екологічну концепцію стимулювання охорони навколишнього середовища для кожного регіону. Ця концепція повинна передбачати:

- введення спеціальних місцевих податків, що служили б, з одного боку, стимулом для зниження шкідливого впливу на навколишнє середовище, а з іншого боку – могли б використовуватися місцевими органами влади для створення умов по зниженні шкідливого впливу на навколишнє середовище визначених негативних факторів;
- відрахування визначеного відсотка в місцевий бюджет (залежності від техногенного навантаження регіону) з податкових надходжень від діяльності суб'єктів господарювання забруднюючих навколишнє середовище.

Так, наприклад, з метою відшкодування додаткових витрат (тому числі екологічних) місцевого самоврядування, які пов'язані прикордонним статусом регіонів, вважаємо необхідним перерозподілити фінансові потоки, що створюються за рахунок надходжень від мита чи запровадити додатковий екологічний збір який стягувався б при перетині автомобільним транспортом митної території України і мав би статус місцевого податку.